

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az európai film a digitális korszakban**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2015/C 230/07)

Előadó: Anna Maria DARMANIN

2014. november 6-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgybán:

Az európai film a digitális korszakban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2014. november 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. december 10–11-én tartott, 503. plenáris ülésén (a 2014. december 10-i ülésnapon) 190 szavazattal 9 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak *Az európai film a digitális korszakban – Egyensúlyban a kulturális sokféleség és a versenyképesség között* című közleményét (COM(2014) 272 final), amely joggal vonultat fel megvitatandó és megfontolandó érveket ezzel a különösen fontos európai ágazattal kapcsolatban.

1.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy megfelelő egyensúlyt kell találni az audiovizuális ágazat üzleti és kereskedelmi értéke, valamint Európa kulturális öröksége szempontjából hordozott értéke között. E két szempont elválaszthatatlan egymástól, így nem is lehet külön kezelni őket.

1.3. Legfőbb ideje, hogy az ágazat nyíltan megvitassa, hogy milyen új, innovatív üzleti modell(ek) átvételével tudná kihasználni a digitális világban rejlő lehetőségeket. Az EGSZB ezért arra ösztönzi az ágazatot, az Európai Bizottságot és a tagállami kormányokat is, hogy legyenek nyitottak és hajlandóak az ilyen üzleti modellek megvitatására és előmozdítására.

1.4. A finanszírozás területét is meg kell vizsgálni; a versenyképességre törekedni kell, de nem a film Európában betöltött kulturális szerepének csökkenése árán. A finanszírozásért elsősorban a tagállamok felelősek. Ennek ellenére nyílt vitát kellene folytatni a maximális finanszírozást biztosító módszerekről, és meg kellene vizsgálni az alternatív finanszírozási módszereket. Idetartozik a magánforrások vonzását célzó közfinanszírozás; a közforrások racionálisabb felhasználása és az egymást kiegészítő uniós és tagállami finanszírozás; valamint az új szereplőktől, például internetszolgáltatóktól és távközlési társaságoktól származó magánforrások.

1.5. Az ágazat jövőjét illető tervekben az alkotói környezet megszilárdításának is kiemelt szerepet kell szánni. Az Európai Bizottság közleményének foglalkoznia kellene ezzel a megközelítéssel, és ki kellene térnie az oktatási környezetre, az ágazati dolgozók munkafeltételeire, a kreatív tehetséggondozásra, az alkotói kifejezésre, a többletérték teremtésére, az európai filmes műveltségre és a nyelvek kérdésére.

1.6. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy a közönséget kellene az audiovizuális ágazatról szóló viták középpontjába állítani, mivel nemcsak ők az ágazat termékeinek fogyasztói, hanem gyakran ők alakítják a trendeket, és ezáltal ők határozzák meg a fejlődés irányát is.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy az ágazat jobb megismerése érdekében nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az európai szintű adatgyűjtésre.

1.8. Az EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy az Európai Bizottságnak a kihívások között az ágazati munkafeltételek aktuális helyzetét is ki kellene emelnie a közleményében. Ez a munkavállalókat, az önálló vállalkozókat és a kkv-kat egyaránt érinti, jelenleg ezek egy része különféle szempontból bizonytalan munkafeltételek mellett dolgozik, részben az ágazat sajátosságaiból, részben pedig a versenyképesség hiányából adódóan, amely miatt a foglalkoztatási költségeken próbálnak pénzt spórolni.

1.9. Az EGSZB a filmes műveltséget fontosnak tartja ahhoz, hogy több európaít lehessen arra ösztönözni, hogy értékelje és keresse az európai filmeket. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy az európai és a nemzeti szintű illetékesek vegyék kézbe a filmes műveltség előmozdítását.

1.10. Az EGSZB az akadálymentességet is azok közé a területek közé sorolja, ahol több erőfeszítést kellene tenni, azaz a kutatást és az innovációt a különféle akadályok (nyelv, fogyatékoságok) megszüntetésére kellene irányítani.

1.11. Az Európai Bizottság által javasolt Európai Filmforum fontos eszköz, amely az audiovizuális szektor valamennyi szereplőjét összefogja az ágazat előtt álló főbb kérdések megválaszolása érdekében, és minden ágazati érdekelt számára nyitva kellene állnia. Az EGSZB támogatja ezt a régóta várt konzultatív fórumot, és hangsúlyozza, hogy minden ágazati érdekeltnek egyformán részt kell vennie benne, ideértve a kisebb érdekcsoportokat, valamint a fogyasztók és a munkavállalók képviselőit is.

1.12. A digitális korszakban rejlő főbb kihívásokra és lehetőségekre koncentrálna a fórumnak arra kellene törekednie, hogy a szakpolitikákból és stratégiákból kézzelfogható ágazati intézkedések szülessenek.

1.13. Ezenkívül az EGSZB hangsúlyozza, hogy a digitális világ, bár gyorsan változik és így kihívásnak tekinthető, számtalan lehetőséget (mint például az EU 2020-ra kitűzött céljainak megfelelő műhold-kommunikációs terv) is kínál a filmipar számára.

2. A közlemény összefoglalása

2.1. Kulturális sokszínűségünk egyik hordozója, az európai filmipar igen sokszínű és kreatív. Ezt az Európa gazdag kulturális örökségének egyik fontos elemét képező iparágat mégis számos probléma miatt komoly veszély fenyegeti.

2.2. Az Európai Bizottság korábban több irányelvet is kiadott a filmipar egyes területeire, például a szellemi tulajdonra vonatkozóan. A vizsgált közlemény az utóbbi időkben az első, amely az ágazat egészével foglalkozik.

2.3. Az európai bizottsági dokumentum rávilágít az európai filmipar előtt álló sajátos kihívásokra, melyek nevezetesen:

- európai közönség – mivel kevés európai film jut el más országok mozijaiba vagy tévéképernyőjére,
- változó fogyasztói szokások – a filmnézés változatlan, de a platformok változnak. Kevesebben járnak moziba, többen néznek filmeket televízióban vagy VOD-platformon,
- problémák a világpiac „meghódításának” módszerében, ideértve a finanszírozás széttagozottságát és a nemzetközi forgalmazási lehetőségek korlátozottságát.

2.4. Az európai bizottsági dokumentum ezért előzetes vitaalapot teremtve megkísérli megnevezni és megválaszolni ezeket a kihívásokat. A vizsgált területek a következők:

- finanszírozás,
- az ágazaton belüli üzleti modell,
- a kreatív iparág erőteljesebb ösztönzése,
- a közönség hozzáférése.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy megalapozza az európai audiovizuális ágazat összes érdekeltjének és egyéb szereplőjének részvételével folytatandó vitát. Erre a párbeszédre mindenképpen szükség van, és már régóta esedékes, nemcsak a változó digitális világ és az új technológiák által kínált előnyök kiaknázása, hanem e sokszínű és összetett ágazat további erősítése érdekében is.

3.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság által a dokumentumban felsorolt sajátos kihívásokkal. A listából azonban véleménye szerint kimaradt a munkavállalókat, az önfoglalkoztatókat és a vállalkozókat egyaránt érintő jelenlegi munkakörnyezet kérdése.

3.3. Az EGSZB egyetért továbbá a dokumentumban felsorolt, kiemelten kezelendő területekkel. Ezt a felsorolást is kiegészítené azonban a következőkkel:

- az oktatási környezet, melyet nem szabad pusztán az oktatási rendszerben meglévő üzleti készségekre korlátozni,
- munkafeltételek és munkakörnyezet,
- a színház és a mozi közötti kapcsolat,
- átfogóbb adatgyűjtés és a legjobb gyakorlatok bemutatása,
- a belső piac, valamint a szellemi tulajdonjogok és az ágazati szerzői jogok kapcsolata.

3.4. Ezenkívül az EGSZB hangsúlyozza, hogy a digitális világ, bár gyorsan változik és így kihívásnak tekinthető, számtalan lehetőséget is kínál a filmipar számára. Erre példa az EU 2020-ra kitűzött műhold-infrastrukturális céljainak megfelelő műhold-kommunikációs terv, amely műholdak segítségével rugalmasabb, környezetbarátabb és költséghatékonyabb módon juttatja el a filmeket a mozikba.

4. Részletes megjegyzések

Az audiovizuális ágazat finanszírozási környezete

4.1. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy a szektor közfinanszírozását nem feltétlenül növelni, hanem optimalizálni kell az ágazat hozzáadott értékének megfelelően. A közfinanszírozásról a tagállamok döntenek, az uniós finanszírozásnak pedig javítania kell a helyi finanszírozás hatékonyságát. Ezt a közfinanszírozást ugyanakkor több magánforrás vonzására kellene használni.

4.2. Az audiovizuális ágazat finanszírozási modelljének a különféle termékfajtáknak szentelt támogatáson és a magánbefektetők piacra lépésének elősegítését célzó közvetlen támogatások és tőkeösztönző finanszírozás ötvözetén kell alapulnia. A közfinanszírozás tőkevonzó szerepe alapvető a közforrások felhasználásának ésszerűbbé tételéhez és ahhoz, hogy a hangsúly a kulturális termékeken legyen.

4.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a versenyképesség és a kreatív kifejezés között kényes az egyensúly; a közfinanszírozással nemcsak az egyiket vagy a másikat kellene támogatni, hanem ennek is kiegyensúlyozottnak kell lennie.

4.4. Az Európai Bizottság által a közfinanszírozás területe kapcsán vitaalapként felvetett kérdéseket az EGSZB az alábbiakkal egészítené ki:

4.4.1. Szupranacionális szinten megfelelő hangsúlyt kell fektetni az „európai film” márkájának felépítésére. A nemzeti jelleg fontos, és a továbbiakban is a filmek meghatározó jellemzőjének kell maradnia, de az európai márkát nemzetközi és nemzeti szinten is tovább kell fejleszteni.

4.4.2. Az elsődlegesen alkalmazandó pénzügyi eszközök a garanciaalap-rendszerek és az adóösztönzők; a garanciaalapok – főleg, ha megfelelnek a bázeli követelményeknek – a banki hitelezést, az adóösztönzők pedig a teljes vagy részleges tőkeberuházásokat mozdítják elő. Ezeket a finanszírozási eszközöket úgy kell strukturálni, hogy kiegészítsék az európai eszközöket, főként a Kreatív Európa pénzügyi kezdeményezést, a kkv-*knak* szánt garanciaalapokat és az uniós strukturális alapokat.

4.4.3. A Kreatív Európa program mellett más finanszírozási eszközöket, például a Horizont 2020-at és az Erasmus+-t is fel kellene használni az ágazatban, illetve ezeket a megfelelő egyensúly megtartása mellett az ágazatba kellene irányítani.

4.5. Az Európai Bizottság közleménye a magánberuházást is az ágazat finanszírozási eszközei között említi. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a digitális ágazat új szereplői, például a távközlési társaságok és a tartalomszolgáltatók is járuljanak hozzá az ágazat finanszírozásához.

4.6. Nem elegendő különálló kezdeményezéseket indítani: a kormányoknak és az EU-nak olyan finanszírozási infrastruktúrát kell kialakítani az audiovizuális ágazat számára, melynek célja a különféle pénzügyi és nem pénzügyi – például kapacitásépítési – szolgáltatások elvégzése és előmozdítása az ágazat egész termelési lánc: az előkészületek, a gyártás és a forgalmazás javára.

Innovatív üzleti környezet

4.7. Az EGSZB részt vett a szellemi tulajdonjogokról, a digitalizált egységes piacról, valamint az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvről folytatott vitában. Az EGSZB ugyanakkor támogatja az olyan, szokványostól eltérő üzleti modellek feltárását, amelyek a mai digitális kor technológiai változásai közepette ésszerűek. Hangsúlyozza továbbá, hogy az ágazatra vonatkozó aktuális politikákat mind egyszerűsíteni kell.

4.8. Új üzleti modelleket kell kipróbálni, és támogatni kell a bátor döntéshozatalhoz szükséges állhatatosságot. Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy ennek eléréséhez minden érdekeltet nyíltan és átfogóan be kell vonni az üzleti modellek megváltoztatását megelőző megbeszélésekbe, melyeket pedig magának az ágazatnak kellene irányítania.

4.9. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy ez a szempont alapvető az ágazat sikeréhez, ezért minden érdekeltet arra kér, hogy legyen nyitott az ilyen üzleti modellekre, nemcsak a digitális korszak kínálta előnyök teljes körű kiaknázását szem előtt tartva, hanem a gyorsan változó fogyasztói szokásokhoz való alkalmazkodás érdekében is.

4.10. A producerek és a műsorszolgáltatók körében kulturális szemléletváltásra van szükség: a jövőben a moziba és a televízióba szánt termékek együtt lesznek jelen a több platformra szánt termékekkel: a producereknek és a műsorszolgáltatóknak a termékek természetének függvényében más és más üzleti modellt kell kidolgozniuk, azaz az egyes termékek jellegének és kereskedelmi potenciáljának megfelelő költségvetésben és forgalmazási stratégiában kell gondolkodniuk. A kormányoknak mindemellett a támogatási formák kiegyensúlyozottabb szerkezetét célozva újra kell gondolniuk a közfinanszírozási modellt.

4.11. Az EGSZB óvakodna attól, hogy pusztán finomhangolják a jelenlegi üzleti gyakorlatokat, anélkül, hogy teljesen új szemszögből megvizsgálják őket. Például az, ha egyszerűen rugalmasabbá teszik a mozibemutató és a DVD/VOD-megjelenés közti időt, nem feltétlenül jelenti a digitális kor által megkövetelt üzleti megoldásokra való áttérést.

Erőfeszítések egy jobb alkotói környezetért

4.12. Az EGSZB rámutat arra, hogy a filmművészeti iskolák közötti együttműködés alapvető az ágazat továbbfejlesztéséhez. Hangsúlyozza továbbá, hogy az ágazat ezen szegmensét (az iskolákat) is be kell vonni az érdekeltek közötti európai szintű vitákba.

4.13. E területen további megfontolást igényel az a sajátos kihívást jelentő helyzet, hogy a technológia olyan gyorsan változik, hogy a filmművészeti iskolák sokszor elavult technológiákat használnak a diákok képzésében. Így gyakran olyan szakemberek kerülnek ki onnan, akik nincsenek felkészülve a szakmai életben rájuk váró technológiai környezetre.

A művek elérhetősége, közönségfejlesztés

4.14. Az EGSZB támogatja azt a szemléletet, hogy a közönséget is az ágazat fő motorjai közé kellene számítani. Ezért hangsúlyozza, hogy megfelelő adatokra van szükség európai szinten, és hogy a fogyasztói szervezeteket is be kell vonni az érdekeltekkel – például az Európai Filmforum keretében – folytatott vitákba.

Adatgyűjtés és -elemzés

4.15. Az EGSZB úgy véli, hogy az ágazat jobb megismerése érdekében nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az európai szintű adatgyűjtésre. Ennek nemcsak a közönséggel kapcsolatos adatokra kellene kiterjednie, hanem a különböző szinteken történő forrásfelhasználásra, az ágazat versenyképességére, valamint a munkakörnyezetre és -feltételekre is.

4.16. Az EGSZB elismeri továbbá, hogy nemzeti és uniós szinten olyan adatforrást kell létrehozni, amely a pénzügyi közvetítők által befektetési kockázat felmérésére és kezelésére használt adatokat is tartalmazza.

Munkakörnyezet és munkafeltételek

4.17. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy az ágazatbeli munkafeltételek és munkakörnyezet területére gondot kellene fordítani, és vitát kellene róla kezdeményezni. Az ágazat jelenleg olyan sokszínű, hogy a munkafeltételekről szóló adatok hiánya gyakran a kérdés mellőzését eredményezi.

4.18. A foglalkoztatás bizonytalansága sajnos egyre jellemzőbb a szektorban, részben az ágazat sajátosságaiból (például az, hogy a gyártás rövid időt vesz igénybe), részben pedig a versenyképesség hiányából adódóan, amely miatt a foglalkoztatási költségeken próbálnak pénzt megszerezni.

4.19. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ezt a kérdést is vegye fel a közlemény kiemelt témái közé, és a viták során se feledkezzen meg róla. A filmipari dolgozókat képviselő érdekelteket be kell vonni az érdekeltek közötti vitába és az Európai Filmfórumba.

Az Európai Filmfórum

4.20. Az EGSZB támogatja az Európai Filmfórum létrehozására irányuló európai bizottsági kezdeményezést. Már régóta esedékes, hogy az ágazati szereplők összegyűljenek, és megvitassák az ágazatnak a jelenlegi digitális korszakban elérendő versenyképességével kapcsolatban felmerült kérdéseket.

4.21. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ebben minden ágazati érdekeltnek mindenképpen részt kell vennie, ideértve a kisebb és kevésbé „befolyásos” érdekcsoportokat, valamint a fogyasztók és a munkavállalók képviselőit is.

4.22. Jóllehet a digitális kor a televíziós ágazatra nincs olyan komoly hatással, mint a filmiparra, ezt az ágazatot is figyelembe kell venni, és helyzetét meg kell vitatni az átfogó vitában, mivel ez is az audiovizuális ágazat fontos összetevője.

Az európai filmes műveltség előmozdítása

4.23. Az EGSZB a filmes műveltséget fontosnak tartja ahhoz, hogy több európaít lehessen arra csábítani, hogy szeresse és keresse az európai filmeket. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy az európai és a nemzeti szintű illetékesek vegyék kézbe az effajta filmes műveltség előmozdítását. Ebből nemcsak az ágazat profitálna, hanem az európai kulturális sokszínűség egyik fontos megnyilvánulási formája is reflektorfénybe kerülne. Mivel a filmek megkedveltetésének az iskolákban alkalmazott modellje nem feltétlenül működik, az EGSZB úgy véli, hogy olyan modelleket és kampányokat kellene kidolgozni, amelyek az európai filmipar sikerét, szépségét és művészetét helyezik előtérbe.

Akadálymentesség

4.24. A nyelv az európai és tengerentúli közönségek megszólítását nehezítő akadályok egyikének tekinthető. A nyelv fizikai akadály, de a kulturális sokszínűség részét képezi. Ráadásul a filmek a nyelvtanulás hatékony eszközei. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a Horizont 2020 forrásaival a szinkronizálás innovatív – úttörő és csúcstechnológiák segítségével költséghatékonyságra törekvő – megközelítését is támogatni kellene.

4.25. Ezenkívül az EGSZB határozottan arra ösztönzi az audiovizuális ágazatot, hogy használja a már meglévő eszközöket annak biztosítására, hogy termékeit a csökkent látású és/vagy hallású, illetve látás- és/vagy hallássérült közönség is élvezhesse. Emellett kutatási erőfeszítéseket kellene tenni annak kiderítésére, hogy ezek az akadálymentesítési eszközök hogyan tehetők költséghatékonyabbá.

Kelt Brüsszelben, 2014. december 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE